

DAN
DEȘLIU

ȘI

CARMEN
STĂNESCU

despre

„Succes“ și „Realizare“

...În Piața Amzei, cam peste drum de Studioul Naționalului, acolo unde peisajul citadin s-a îmbogățit de un deceniu și mai bine cu inerentele blocuri de riguroasă geometrie — dominau pînă acum vreo 15 ani, niște clădiri uzate dar pitorești, în care ne adunam zi de zi cei două sute de elevi ai răposatului Conservator de muzică și artă dramatică... Acolo și-au făcut ucenicia lingă altarul Thaliei, citeva promoții de tineri entuziaști, avîntați

de elanuri enorme, de întrebări capitale, de incertitudini tulburătoare. Erau printre ei Marcela Rusu și Liliana Tomescu, Liviu Ciulei și Septimiu Sever, Marga Barbu și Ileana Predescu, Toma Caragiu, Dan Nasta, Vlad Mugur, Doina Tușescu, Gigi Carabin, Ana Colda, Iolanda Copăceanu, Mihai Berechet, Al. Ciprian, ca și atîția alți actori și regizori care au avut de spus un cuvînt în arta scenică din România de după război... Una din „marile speranțe” ale acelei generații, confirmată de fapt de pe-atunci, în forul intim al opiniei colegilor și profesorilor — este interlocutoarea noastră de azi, artista emerită Carmen Stănescu... Calitățile certe au impus-o de altfel chiar de la prima confruntare „oficială” cu publicul, făcînd-o să treacă de pe podiumul sălii de cursuri, pe prima scenă a țării — unde strălucește și acum, la... niște ani după examenul de producție !

— Zoe din **Scrisoarea pierdută...** — precizează fosta elevă a Marioarei Voiculescu — și zîmbetul de rigoare dezvăluie parcă o vagă nostalgie.

Îi spun că mi-amintesc destul de exact acest debut, considerat de majoritatea celor care l-am urmărit, preludiul unei cariere de succes...

— Previziune confirmată, precum se vede — adaug — spre satisfacția spectatorilor și evident a dumatăle... La drept vorbind, principalul

obiectiv al dialogului pe care ți-l propun s-ar putea exprima perifrastic în felul următor : „Succesul — în viziunea unui actor realizat, cu notele și comentariile unui personaj antagonic”.

C. S. : Formula mi se pare amuzantă — cu atât mai mult cu cât conține, dacă nu mă înșel, o provocare voalată... N-am să insist (delicatețe feminină !) asupra termenului secund, pe care sint obligată să-l las la latitudinea dumatăle... Am să-ți fac însă o mărturisire — surprinzătoare, probabil, întrucât contrazice flagrant premisele de la care pornești : nu mă consider o actriță realizată...

D. D. : În ciuda atitor confirmări din partea criticii și a spectatorilor ?

C. S. : Ziceam ceva despre o provocare învăluită, nu ? Imi îngădui să observ că există oarecare diferențe între sentimentul succesului și acela al realizării...

D. D. : Accept diferențierea, pentru că o înțeleg la modul concret în alte domenii să zicem, în materie de artă literară. Arta scenică se bizuie însă, în esență, în temeiurile ei, pe confirmarea expresă a publicului contemporan. Acest adevăr elementar ne duce, printr-un raționament aproape silogistic, la concluzia că, pentru actor, ideea de realizare se identifică, se confundă cu sentimentul succesului.

C. S. : Raționamentul dumatăle mi se pare valabil — în parte... În orice caz — nu în ceea ce mă privește. Visam să joc — încă din Conservator — o serie de roluri clasice de mare intensitate dramatică : Ifigenia, Fedra, Dona Sol, Eboli, Doamna Clara — ca să nu mai vorbesc de eroinele shakespeareene, sau de minunatele femei din teatrul lui Cehov, Pirandello, O'Neill, Miller. Consideram — intrind atât de timpuriu în echipa Teatrului

Național — că aceste visuri se vor materializa, măcar în parte, prin forța împrejurărilor — pentru că mi se părea, cum să zic? — mi se părea absolut firesc ca prima noastră scenă să includă anual în repertoriu câteva din capodoperele dramaturgiei universale.... Îmi ziceam : „Ai răbdare ! Dacă nu acum, atunci în stagiunea cealaltă, peste un an, peste doi... Dacă nu ca titulară, măcar în dublură — tot vei juca la un moment dat Ifigenia sau Desdemona sau Lady Ann, sau...” În sfârșit, câte nu s-ar putea adăuga?

D. D. : În primul rînd — aș zice — rolul titular din **La ce visează fetele** de Musset...

C. S. : Demonul „Stelei fără nume” — de la televiziune, nu de la Sebastian citire — te urmărește, după cum văd, nu numai luni seara ! Ei bine, chiar Musset, de ce nu? Și Rostand, și Banville și atîția alți autori — nu mai puțin stimabili decît... Dar, să nu depășesc cadrul și mai ales intențiile convorbirii noastre !

D. D. : Excelentă reflecție ! Deci — să-l lăsăm pe „decît”... și să revenim la cariera dumată — mai exact, la raportul dintre vis și realitate. Așadar...

C. S. : Așadar, am devenit — nici eu nu știu prea bine cum s-au petrecut lucrurile — acriță de gen, destinată cu precădere rolurilor de efect comic. Vezi **O femeie cu bani**, ca să folosesc un exemplu mai apropiat în timp... N-aș putea spune că mi-au displăcut — dimpotrivă, am fost întotdeauna de părere că asemenea tipuri feminine se pot include cu folos în repertoriul unei aspirante la marea galerie de eroine clasice sau romantice. Dar stagiunile s-au scurs, una după alta, Ifigenia a devenit treptat un vis de adolescență — ca și Dona Sol — ca și, ca și... Dar — subliniere necesară — nu numai pentru mine, ci și pentru multe dintre colegile mele ! Iar azi, deși aș avea dreptul să aspir încă la Fedra sau la Eboli — mă întreb dacă aș mai avea curajul, convingerea, forța lăuntrică să abordez un rol de asemenea factură... Piesele în versuri par să fi căzut în desuetudine, la noi, cel puțin; simpla idee de a monta un Racine, un Hugo, un Schiller (mă gîndesc la **Don Carlos**) poate stîrni zîmbete condescendente... Așa că, neavînd probabil nici măcar perspectiva unei **Madame Sans-Gêne** — aici, la Național — iată-mă „împrumutată” Teatrului „Bulandra” pentru un rol „pe măsura mea”.

D. D. : Un nou succes, fără-ndoială — dar...

C. S. : Dar cum rămîne — poți adăuga fără ezitare — cu sentimentul „realizării” ?

D. D. : Da, cred că înțeleg — și mă văd obligat să-ți dau dreptate... Mă întreb totuși dacă această situație stranie — am în vedere, îndeosebi, repertoriul „permanent” al Teatrului Național — nu se datorează, într-o oarecare măsură, și pasivității unora din fruntașii venerabilei instituții ? Exista cîndva un consiliu artistic...

C. S. : Exista !

D. D. : Mda... În sfîrșit, problemele de principiu pot fi dezbătute, îmi imaginez, și cu alte mijloace.

C. S. : Existau — de ce n-am spune — și acei „șefi de școală”, capabili să înniurească în mod hotărîtor, în anumite momente, mișcarea noastră teatrală. Exista autoritatea unor „lideri” ca Victor Ion Popa, Ion Aurel Maican, Ion Sava, Ion Șahighian, Sică Alexandrescu... Există și în momentul de față — nu-i o frază de complezență — forțe remarcabile în materie, de la Ciulei și Horea Popescu la Esrig, Penculescu, Giurchescu, Mihai Berechet și alții — îmi lipsește însă senzația raportului echitabil între ponderea acestor personalități atît de diferite, de pregnante între concepțiile și aspirațiile lor, pe de o parte — și ponderea unui soi de „fatalitate” care face — nu de azi, de ieri — ca repertoriile teatrelor noastre, îndeosebi repertoriul Naționalului — să ne ofere atît de rar, texte memorabile, viziuni regizorale și creații actricești pe aceeași măsură.

D. D. : La rîndul meu — deși nu în relație directă cu ideea dumentală — îți voi mărturisi că resimt foarte acut, de o bună bucată de vreme, lipsa unor inițiative deosebite, neînscrise poate printre obligațiile instituțiilor teatrale de la noi, dar care figurau cîndva la loc de cinste în programul casei lui Millo, Caragiale, Davila — în Capitală ca și în provincie... Îți amintești, desigur, acele „înainte de premieră”, acele dimineți duminicale, luminate de

erudiția unică și de verbul scînteietor ale lui Ion Marin Sadoveanu... Sau conferințele cu ilustrări, în lectura Aurei Buzescu, Mariettei Sadova, a lui Mihai Popescu sau George Vraca... Sau mai recente spectacole urmate de discuții — atîtea și atîtea modalități de a stabili o legătură intimă, eficace și consecventă cu marele public — îndeosebi cu tinerii spectatori... Am, însă, impresia că exprim niște deziderate care se situează în planul ideal — cu toate că ieri-alaltăieri își demonstrau viabilitatea în practică, în limitele posibilului... Cine știe, poate și dumneata, care faci parte din aceeași generație, pierzi uneori din vedere, ca și mine, faptul că distanța între ideal și posibil este o veche temă de nostalgie, nu mai puțin celebră decît drama faustiană sau tentația „perpetuumului mobile”...

C. S. : Dar nici măcar nu mă gîndesc la soluții ideale. M-aș mulțumi — fii convins — cu unele îmbunătățiri, pe ici, pe colo — și anume, în punctele esențiale ! Ți se pare exagerat ?

D. D. : O, nu, nici vorbă ! Măcar pare pur și simplu, un ideal rezonabil.